

УДК 336.025

Фатюха Н. Г.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ДОСЛІДЖЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

Фінансовий моніторинг - сукупність заходів, що вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [1].

Держфінмоніторинг є органом, уповноваженим Україною на виконання функцій підрозділу фінансової розвідки (ПФР, Financial Intelligence Unit, FIU) та є національним центром для отримання та аналізу: повідомлень про підозрілі операції, іншої інформації, яка має відношення до відмивання коштів, пов'язаних предикатних злочинів, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення [2].

Відповідно до покладених повноважень Держфінмоніторинг проводить збирання, оброблення та аналіз інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, яка може бути пов'язана з підозрою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, яка надходить від СПФМ, правоохоронних та розвідувальних органів, суб'єктів первинного фінансового моніторингу та інших державних органів, підрозділів фінансової розвідки іноземних країн.

Дослідження проводиться з метою виявлення сумнівних фінансових операцій в державному і комерційному секторах економіки із залученням фінансових та нефінансових посередників, за результатами якого створюються досьє для проведення фінансових розслідувань.

Протягом 2023 року Держфінмоніторингом отримано від СПФМ з визначеними ознаками підозр 98535 кейсових повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність) проти 38 121 кейсових повідомлень у 2022 році. За результатами проведено аналізу сформовано 6 785 досьє

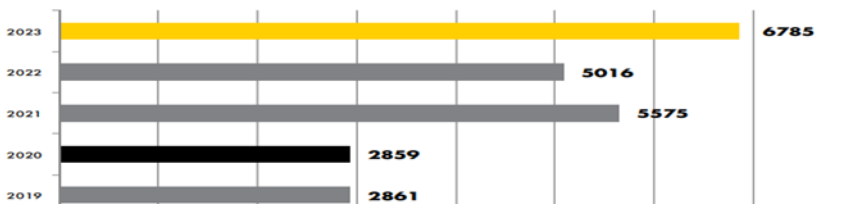

Рисунок 1 – Динаміка формування дощів у 2019 – 2023 роках

Дощів аналізується на предмет виявлення підстав вважати, що фінансова операція може бути пов'язана з легалізацією (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення чи пов'язана із вчиненням іншого діяння, визначеного Кримінальним кодексом України. У порівнянні з попереднім 2022 роком кількість заведених дощів зросла на понад 35% або на 1769 дощів. За результатами опрацювання дощів у 2023 році Держфінмоніторингом до правоохоронних та розвідувальних органів передано 1 122 матеріали, у тому числі 608 узагальнених матеріалів та 514 додаткових узагальнених матеріалів. Аналіз отриманих повідомлень здійснюється із врахуванням додаткової інформації, що одержується на запити Держфінмоніторингу. Так, протягом 2023 року Держфінмоніторингом до 67 банківських установ направлено 21 505 файлів-запитів щодо надання додаткової інформації [3, с.26-27].

Схем з відмивання коштів у сучасному світі існує велика кількість. З розвитком ІТ-технологій набувають популярності системи електронних (віртуальних) грошей, що породжує нові схеми. На сьогодні в Україні здійснюються заходи щодо запобігання та протидії корупції. Розглянемо їх:

- зупинення фінансових операцій. Протягом 2023 р. Держфінмоніторингом зупинено фінансові операції 232 осіб. проти 475 осіб у 2022р. Сума зупинених фінансових операцій та заблокованих коштів становить у еквіваленті 4,1 млрд гривень;

- фінансові розслідування: фінансування війни та тероризму (сепаратизму) (направлено 267 матеріалів), відмивання доходів від корупційних діянь (250 матеріалів, де сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та із вчиненням кримінального правопорушення, становить 15,5 млрд гривень), розкрадання бюджетних коштів та коштів державних підприємств (направлено 88 матеріалів, сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та із вчиненням кримінального правопорушення, становить 5,3 млрд гривень), нецільове використання коштів, виділених на гуманітарні проєкти, соціальні проєкти та відбудову (відновлення) об'єктів критичної інфраструктури, житла (направлено 55 матеріалів, сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів,

та із вчиненням кримінального правопорушення, становить 8,2 млрд гривень), відмивання доходів від злочинів, пов'язаних з шахрайським заволодінням коштами громадян та юридичних осіб (направлено до правоохоронних органів 114 матеріалів, сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та із вчиненням кримінального правопорушення, становить 0,6 млрд гривень).

Підготовлено типологічне дослідження на тему: «Ризики та загрози легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму в умовах військової агресії російської федерації». В ньому висвітлено різновиди схем легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму), що вчиняються в умовах військової агресії росії, розкрито індикатори підозрілості, методи та інструменти схем ВК/ФТ/ФРЗМЗ та інших злочинів.

Держфінмоніторингом протягом 2023 року до правоохоронних органів направлено 1122 матеріали (з них 608 узагальнених матеріалів та 514 додаткових узагальнених матеріалів), зокрема до : СБУ – 348 матеріалів (194 узагальнених матеріали та 154 додаткових узагальнених матеріали); НПУ – 278 матеріалів (212 узагальнених матеріалів та 66 додаткових узагальнених матеріалів); НАБУ – 167 матеріалів (47 узагальнених матеріалів та 120 додаткових узагальнених матеріалів); БЕБ – 119 матеріалів (71 узагальнений матеріал та 48 додаткових узагальнених матеріалів); ДБР – 109 матеріалів (54 узагальнених матеріали та 55 додаткових узагальнених матеріалів); органів прокуратури – 101 матеріал (30 узагальнених матеріалів та 71 додатковий узагальнений матеріал). У вказаних матеріалах сума фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією коштів, та із вчиненням кримінального правопорушення, становить 102,1 млрд грн [3].

Впровадження зарубіжного досвіду в роботу Держфінмоніторингу розширить застосування сукупності методів, важелів і способів його здійснення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України. Відомості ВР України від 6 грудня 2019 року № 361-ІХ. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>
2. Державна Служба фінансового моніторингу України. Режим доступу: <https://fiu.gov.ua/>
3. Річний звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2023 рік. Київ, 2024. Режим доступу: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2023ukr.pdf>